

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Афанасьєв М. В.

Всесвітня історія

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **29 Міжнародні відносини**
Спеціальність **291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії**

Вид дисципліни **базова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Завідувач кафедри
міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Отенко Ірина Павлівна

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Протокол № 1 від 28.08.2018 р.

Розробник:

Пастушенко Андрій Олександрович, к.і.н., доц. кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна «Всесвітня історія» створена для студентів Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця з метою вдосконалення їхнього уявлення і розуміння розвитку людства у масштабах усієї планети. Програма дисципліни розроблена із використанням міждисциплінарного підходу, за яким часова лінія предмету починається від виникнення всесвіту і закінчується перспективами розвитку людства у майбутньому. Отже, опанування дисципліни має сформувати велику картину світу із розумінням, що всі речі на землі взаємопов'язані й що кожне історичне явище є результатом багатьох чинників.

Курс «Всесвітня історія» включає лекцій, практичні заняття і самостійну роботу студентів. Обидва види аудиторної роботи, лекції і практичні заняття, розроблені із залученням активних методів навчання для інтенсивного розвитку відповідних компетентностей у студентів.

Метою навчальної дисципліни: формування у студентів цілісного уявлення про всесвітню історію, а саме про всесвіт і людство як його органічну складову у період від початку буття до майбутнього.

Курс	2	
Семестр	3	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	Лекції	16
	семінарські, практичні	32
Самостійна робота	102	
Форма підсумкового контролю	Іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Політекономія	Стратегічний аналіз
Світове господарство і міжнародні економічні відносини	
Історія політичних вчень	

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність до аналізу і синтезу історичних фактів.	Вміння аналізувати різноманітні історичні джерела інформації, проводити порівняльний аналіз та синтез для адекватної оцінки поточної міжнародної ситуації та прогнозування ймовірних варіантів її розвитку у майбутньому.
Здатність до організації і планування.	Здатність організовувати самостійне опрацювання історичних джерел та

	планування наукової роботи.
Базові загальні знання.	Поглиблення базових знань за допомогою міждисциплінарного історичного підходу.
Розв'язання проблем і прийняття рішень.	Розв'язання історичних та, пов'язаних з ними, сучасних проблем у сфері міжнародних комунікацій.
Здатність до критики та самокритики.	Здатність писати наукову рецензію на історичну працю та аналізу помилок у власній праці.
Взаємодія (робота в команді). Лідерські якості.	Здатність до праці в команді з метою розв'язання наукових проблем з історичної тематики.
Міжособистісні навички та вміння.	Вдосконалення міжособистісних навичок та вмінь в процесі проведення колективного наукового дослідження.
Здатність працювати в міждисциплінарній команді.	Здатність створювати міждисциплінарну команду для вирішення дослідницьких завдань в галузі всесвітньої історії.
Здатність працювати в міжнародному середовищі	Здатність досліджувати та вивчати надбання різних цивілізацій Землі.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Поява і розвиток людства у період від доісторичних часів до нового часу

Тема 1. Виникнення всесвіту та еволюція первісних людей

Поява всесвіту (великий вибух і перші атоми, формування зірок і галактик, виникнення сонячної системи та планет). Поява і еволюція життя на Землі (шість міні-порогів Д. Крістіана: 1) прокаріоти, 2) еукаріоти, 3) багатоклітинні організми, 4) мозок і нервова система, 5) вихід живих організмів на сушу, 6) поява перших ссавців). Виникнення і особливості перших гомінін (*Australopithecus*, *Homo habilis*, *Homo erectus/ergaster*). Поява і особливості примітивних *Homo sapiens* у Африці. Неандертальці (*Homo neanderthalensis*): виникнення і особливості.

Тема 2. Первісна історія *Homo sapiens*

Еволюція *Homo sapiens* (кроманьйонців) в Африці. Привласнювальне господарювання. Розвиток знарядь праці та первісної культури у кам'яному віці. Особливості й динаміка розселення первісних *Homo sapiens* по світу. Мала община як перша форма соціальної організації кроманьйонців.

Тема 3. Виникнення землеробства та скотарства (8 – 3.5 тис до н. е.)

Умови та причини виникнення землеробства. Концепція «Неолітичної революції» Гордона Чайлда. Три історико-географічні світові зони землеробства

(Афро-Євразія, Америки, Австралія/Папуа Нова Гвінея). Доместикація та її вплив на стародавніх людей. Регіон «Родючого півмісяця» – найдавніший осередок землеробства (11 – 9 тис. рр. до н. е.). Виникнення землеробства на території Китаю, в Тропічній Африці, Америках та в Папуа Новій Гвінеї. Вплив землеробства на давніх людей (біологічні та ментальні зміни). Стародавнє городництво. Поселення перших землеробів. Рання соціальна диференціація. Мережа зав'язків між землеробськими общинами. Позитивні зворотні цикли. Перші напівкочовики та кочовики. Причини існування патріархату. «Великі мужі» та «Вождівство» – додержавні форми влади.

Тема 4. Перші державні утворення (3500 – 800 рр. до н. е.)

Теорії виникнення держав (теорії примусу та добровільної згоди). Цивілізація шумерів (Урук, Аккад, Ур). Стародавня Індія (міста Мохенджо-Даро і Хараппа). Стародавній Єгипет. Ассирія. Вавилонське царство. Мінойська цивілізація. Китай династії Шан (1600 – 1046 рр. до н. е.). Основні риси аграрної цивілізації за Д. Крістіаном.

Тема 5. Формування афроєвразійської мережі цивілізацій (IX ст. до н. е. – III ст. н. е.)

Поява міст-держав у Давній Греції. Греко-перські війни V ст. до н. е. Зростання могутності Афін та Спарти. Пелопоннеські війни (431–404 рр. до н. е.). Утворення імперії Олександра Македонського. Еллінізм. Давньогрецька культура. Заснування Риму. Давньоримська республіка. Роль Юлія Цезаря у створенні Римської імперії. Експансія Римської імперії у Європі, Азії та Африці. Розділ Римської імперії у IV ст. до н. е. Велике переселення народів і зникнення Західної Римської імперії у V ст. до н. е. Китай (доба міжусобних війн 1-го тис. до н. е., період династії Цін та Хань, Конфуціанство, Даосизм, Шовковий шлях), Індія (панування племен аріїв, поява і розвиток кастової системи, Буддизм, правління Ашоки (269 – 232 до н. е.)).

Тема 6. Розширення меж афроєвразійської мережі цивілізацій (III – X ст. н. е.)

Візантійська імперія. Християнська церква та її розкол. Держава Сасанідів. Зороастризм. Індія (держава Гуптів). Поява та розвитку Ісламу. Арабський халіфат. Китай (експансія народу Шуйцзи у VI ст., династія Тан (618 – 907 рр.), винаходи паперу та пороху). Кочовики Євразії (гуни, авари, булгари, хазари, печеніги, мадяри). Германізація Західної Європи. Набіги вікінгів. Розквіт маноріальної системи землеволодіння у Західній Європі. Лицарство. Занепад міст та торгівлі в Західній Європі. Західноєвропейські королівства (Англія, королівство франків, Священна Римська імперія). Тропічна Африка та Мадагаскар. Полінезія. Зменшення загальної площі лісів. Демографічні процеси та мальтузіанські цикли.

Тема 7. Аграрні цивілізації Америки (35 000 до н. е. – 1450 н. е.)

Заселення Америк первісними людьми. Цивілізація ольмеків. Цивілізація майя. Місто Теотіуакан. Держава тольтеків. Цивілізація ацтеків. Цивілізація інків. Археологічна культура Хоупвелл. Міссісіпська археологічна культура.

Тема 8. Афроєвразійський світ у XI – XV ст.

Монголи, походи Чингізхана і Монгольська імперія. Епідемії чуми в Євразії. Китай (династії Юань, Мін, морські експедиції Чжен Хе). Азійські та африканські країни Ісламу. Розвиток феодалізму та кріпосного права в Європі.

Тема 9. Експансія цивілізацій афроєвразійського простору у період Раннього Нового часу (XVI – XVII ст.)

Торгівельні маршрути Євразії та Африки. Розвиток мореплавства. Захоплення турками-османами Константинополя. Географічні відкриття. Інквізиція. Паростки расизму. Відкриття і завоювання Америки. Колумбів обмін. Колоніальна експлуатація

Америк іспанцями та португальцями. Роль морського розбою у колоніальній експансії західноєвропейських держав. Колоніальна експансія Англії, Франції та Голландії. Буржуазні революції та їхній вплив на економіку. Ідеї Джона Локка та Джона Мільтона.

Змістовий модуль 2. Новий, новітній час і майбутнє (XVIII – XXI ст.)

Тема 10. Індустріалізація суспільства у XVIII – XIX ст.

Демографічні процеси у світі. Томас Джефферсон і Декларація незалежності США (1776 р.). Ідеї Джеймса Медісона. Проблема політичної рівності. Розвиток концепції расизму (Карл Лінней, Йоган Блуменбах). Промислова революція та роль Великої Британії у ній. Винайдення та вдосконалення парових двигунів. Інновації британських фермерів. Міграції населення. Поширення тютюну, какао, чаю та кави. Зміни умов праці жінок та дітей.

Тема 11. Імперіалізм (XIX ст.)

Рання індустріалізація Європи, Азії та Північної Америки (Велика Британія, Німеччина, Росія, США, Японія). Скасування рабства і кріпосного права. Інновації у засобах транспорту та комунікації. Початок використання нафти. Роль країн Європи у світових процесах початку XX ст. Розвиток расизму. Прогрес у сфері воєнних технологій. Велика Британія – найбільша колоніальна імперія світу. Африка. Китай. Колоніальні війни кінця XIX ст. Зміни клімату наприкінці XIX ст. і масовий голод.

Тема 12. Перша світова війна та міжвоєнний світ (перша половина XX ст.)

Перша світова війна (1914 – 1918 рр.). Ліга націй і версальсько-вашингтонська система міжнародних відносин. Епідемії грипу. Світова економічна криза 1929 р.

Тема 13. Друга світова війна (1939 – 1945 рр.)

Друга світова війна (1939 – 1945 рр.). Передумови і причини Другої світової війни. Воєнні конфлікти 1930-х рр. у світі. Аншлюс Австрії. Мюнхенська згода. Віденський арбітраж. Пакт Молотова-Ріббентропа. Початок Другої світової війни та її перший етап (1939 – 1941 рр.). Другий етап війни (1941 – 1945 рр.). Політичні, соціальні, економічні та культурні зміни під час війни. Закінчення Другої світової війни.

Тема 14. Післявоєнний світ (друга половина XX ст.)

Зростання міжнародної ролі США та СРСР. Холодна війна. Організація об'єднаних націй. Загальна декларація прав людини. СРСР. Комуністичний Китай. Держава Ізраїль і конфлікт на Близькому Сході. Науково-технічна революція. Розвиток старих і поява нових релігій. Зростання населення та світової економіки. Поглиблення майнової нерівності.

Тема 15. Світ початку XXI ст.

Демографічні процеси. Загальне зростання якості життя. Глобальні проблеми (повітря, ліси, ґрунти, вода, радіація).

Тема 16. Історія майбутнього

Змагання двох тенденцій за Девідом Крістіаном. Довгострокове майбутнє і короткострокове майбутнє. Теорія Homo Deus Ноя Харарі. Теорія майбутнього розуму Мічіо Кайку.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

1. Поточний контроль, який здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);
2. Модульний контроль, який проводиться у формі письмової роботи (модульна робота № 1) та захисту командного наукового дослідження за темою обраною командою (модульна робота № 2).
3. Підсумковий/семестровий контроль, який проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою та електронними ресурсами, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою під час розв'язання задач; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із двох стереотипних, двох діагностичних та одного евристичного завдання.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни набирається з балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями згідно технологічної карти подано в табл.

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Питання теми	Домашнє завдання	Письмова рефлексія	Поточні тести	Дослідна робота	Письмова контрольна робота	Усього
Змістовий модуль 1. Поява і розвиток людства у період від доісторичних часів до нового часу	ТЕМА 1. Виникнення всесвіту та еволюція первісних людей	1 тиждень	0,5	1	1	0,5			3
	ТЕМА 2. Первісна історія Homo sapiens	2 тиждень	0,5	1	1	0,5			3
	ТЕМА 3. Виникнення землеробства та скотарства	3 тиждень	0,5	1	1	0,5			3
	ТЕМА 4. Перші державні утворення (3500 – 800 pp. н. е.)	4 тиждень	0,5	1	1	0,5			3
	ТЕМА 5. Формування афроєвразійської мережі цивілізацій (IX ст. до н. е. – III ст. н. е.)	5 тиждень	0,5	1	1	0,5			3
	ТЕМА 6. Розширення меж афроєвразійської мережі цивілізацій (III – X ст. н. е.)	6 тиждень	0,5	1	1	0,5			3

	ТЕМА 7. Аграрні цивілізації Америки (35000 до н.е.–1450 н.е.)	7 тиждень	0,5	1	1		0,5			3
	ТЕМА 8. Афроєвразійський цивілізаційний простір у XI–XV ст.	8 тиждень	0,5	1	1	2	0,5			5
	ТЕМА 9. Експансія цивілізацій афроєвразійського простору у період раннього нового часу (XVI – XVII ст.)	9 тиждень	0,5				0,5		10	11
Змістовий модуль 2. Новий, новітній час і майбутнє (XVIII – XXI ст.)	ТЕМА 10. Індустріалізація суспільства у XVIII – XIX ст.	10 тиждень	0,5	1	1		0,5			3
	ТЕМА 11. Імперіалізм (XIX ст.)	11 тиждень	0,5	1	1		0,5			3
	ТЕМА 12. Перша світова війна та міжвоєнний світ (перша половина XX ст.)	12 тиждень	0,5	1	1		0,5			3
	ТЕМА 13. Друга світова війна (1939 – 1945 рр.)	13 тиждень	0,5	1	1		0,5			3
	ТЕМА 14. Післявоєнний світ (друга половина XX ст.)	14 тиждень	0,5	1	1		0,5			3
	ТЕМА 15. Світ початку XXI ст.	15 тиждень	0,5	1	1	2	0,5			5
	ТЕМА 16. Перспективи на майбутнє	16 тиждень	0,5				0,5			1
		17 тиждень							10	
	Іспит									40
	Усього		8	10	10	4	8	10	10	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ЄКТС	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	Задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	Незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна література

1. Харарі Ю. Н. Людина розумна: історія людства від минулого до майбутнього. Пер. з англ. Ярослава Лебеденка / Ювал Ной Харарі. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018. – 544 с.
2. Харарі Ю. Н. Номо Deus: за лаштунками майбутнього. Пер. з англ. Олександра Дем'янчука / Ювад Ной Харарі. – Київ: BookChef, 2018. – 510 с.
3. Брайсон Б. Коротка історія майже всього на світі: від динозаврів і до космосу. Пер. з англ. Олени Замойської / Білл Брайсон. – Київ: Наш формат, 2018. – 468 с.
4. Кайку М. Майбутнє розуму: наукові спроби осягнути, вдосконалити і підсилити інтелект. Пер. з англ. Анжели Кам'янець / Мічіо Кайку. – Львів: Літопис, 2017. – 407 с.
5. Кіндер Г. Всесвітня історія: довідник / Герман Кіндер, Вернер Хільгеман, Манфред Гергт; наук. ред. О.Ф. Іванов; [пер. з нім. О.Ф. Савчука]. – К. : Знання-Прес, 2007. – 664 с.
6. Brown C. S. Big History: From the Big Bang to the Present / Cynthia Stokes Brown. – New York, London: The New Press, 2007. – 288 p.

Додаткова література

7. Butt, J. J. The Greenwood Dictionary of World History / John Butt. – Westport, Connecticut; London: Greenwood Press, 2006. – 398 p.
8. Christian D. Maps of Time: An Introduction to Big History / David Christian. – Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 2011. – 642 p.
9. Christian D. Origin Story: A Big History of Everything / David Christian. – New York, Boston, London: Little, Brown and Company, 2018. – 261 p.
10. Marr A. A History of the World / Andrew Marr. – London: Pan Macmillan, 2012. – 640 p.
11. Wiesner-Hanks M. E. A Concise History of the World / Merry E. Wiesner-Hanks. – Cambridge: Cambridge University Press, 2015. – 396 p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

12. Big History Project [website] / Access: <https://www.bighistoryproject.com/home>